

Enquête lokale ondernemersfondsen 2020

1. Inleiding

Samenwerken geeft ondernemers meer slagkracht om de lokale economie te versterken. Daarom zijn ondernemersfondsen zo belangrijk. Zij zijn bedoeld om gezamenlijke initiatieven van ondernemers in een bepaald gebied te organiseren en te financieren. Dat kan een hele gemeente zijn, of afzonderlijke bedrijventerreinen en winkelgebieden. Alle ondernemers in zo'n gebied dragen financieel bij door een verplichte heffing via de onroerendezaakbelasting of reclamebelasting. Uit het fonds worden zaken gefinancierd als parkmanagement en collectieve beveiliging op bedrijventerreinen. In winkelgebieden wordt het geld gebruikt voor onder andere promotie van het gebied, feestverlichting en centrummanagement.

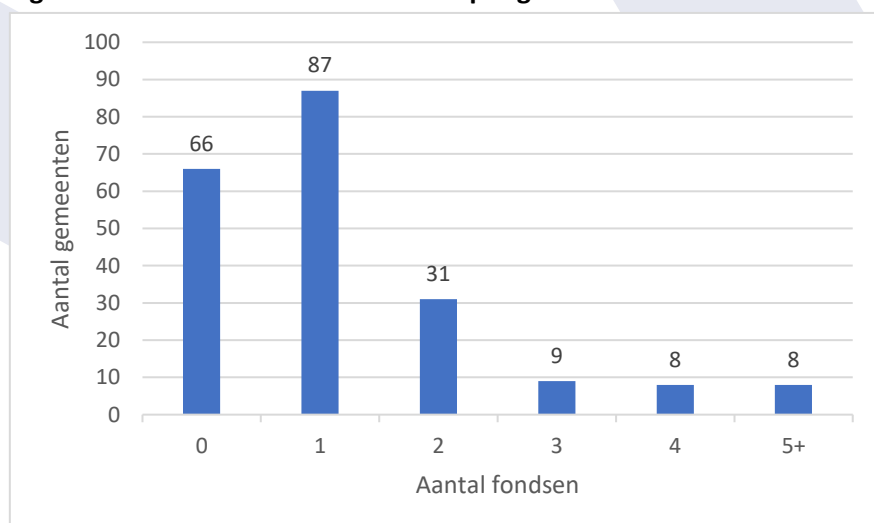
Stichting CLOK heeft vele ondernemersfondsen mee helpen oprichten en begeleid. CLOK wil inzicht geven in hoeveel ondernemersfondsen er bij benadering in Nederland bestaan, wanneer ze zijn opgericht, welke vorm een fonds heeft, wie de initiatiefnemers zijn en of gemeenten op een of andere manier bijdragen aan de ondernemersfondsen. Om dit inzicht te verwerven heeft CLOK een vragenlijst uitgezet onder de gemeenten en ondernemersfondsen.

Voor u ligt een korte rapportage over de uitkomsten van de inventarisatie 2020. Opgemerkt dient te worden dat door respondenten niet altijd alle vragen zijn ingevuld wat leidt tot variërende totalen.

2. Aantal ondernemersfondsen

Aan de inventarisatie hebben 209 gemeenten en ondernemersfondsen deelgenomen. In 66 gemeenten zijn geen ondernemersfondsen actief. In de 143 gemeenten (68,4%) waar wel fondsen functioneren zijn dat er in totaal 248. Het aantal varieert. In 87 gemeenten (60,8%) is een enkel fonds actief en in 31 gemeenten (21,7%) functioneren er 2. Een beperkt aantal gemeenten kent 3 (17,5%) of meer ondernemersfondsen, zoals uit figuur 1 blijkt.

Figuur 1 Aantal ondernemersfondsen per gemeente

In de 66 gemeenten waar geen ondernemersfonds actief is, is in 25 gemeenten tot nu toe ook geen sprake geweest van enig initiatief om tot een fonds te komen. In de andere gemeenten wordt momenteel gewerkt aan het opzetten van een fonds of is een fonds gestopt.

Op basis van bovenstaande gegevens en wetende hoeveel fondsen er in de drie grote steden actief zijn schatten wij het aantal ondernemersfondsen in Nederland in totaal in rond de 500.

Indien geen ondernemersfonds actief is in de gemeente, is gevraagd waardoor dit tot op heden niet is gelukt. Hiervoor werden verschillende redenen genoemd. De volgende redenen kwamen naar voren:

Er was sprake van onvoldoende draagvlak.

We zijn nog onderzoek aan het doen, we oriënteren samen met de gemeente op de mogelijkheden voor een ondernemersfonds.

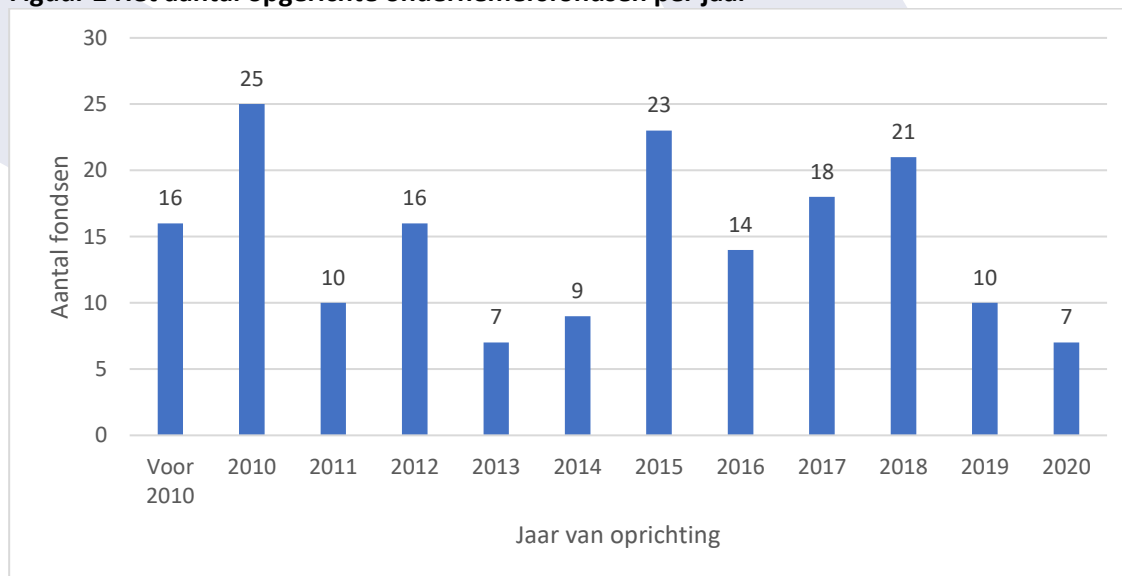

De bedrijfsactiviteiten van de ondernemers op het bedrijventerrein lagen te ver uit elkaar. Er waren geen collectieve thema's om op te pakken.

3. Het jaar van oprichting

De gemeenten en ondernemersfondsen zijn ook gevraagd of zij weten wanneer de in hun gemeente actief zijnde ondernemersfondsen zijn opgericht. In totaal is voor 176 fondsen het startjaar ingevuld. Pieken qua oprichting zien we in 2010, 2015 en 2018, respectievelijk 25, 23 en 21 oprichtingen. De piek in 2015 kan te maken hebben met het instellen van de nieuwe Wet op de Bedrijven Investeringszone (BIZ). Deze wet lijkt tot en met 2018 invloed te hebben gehad op het aantal oprichtingen. Na 2018 zien we een daling van het aantal oprichtingen.

Figuur 2 Het aantal opgerichte ondernemersfondsen per jaar

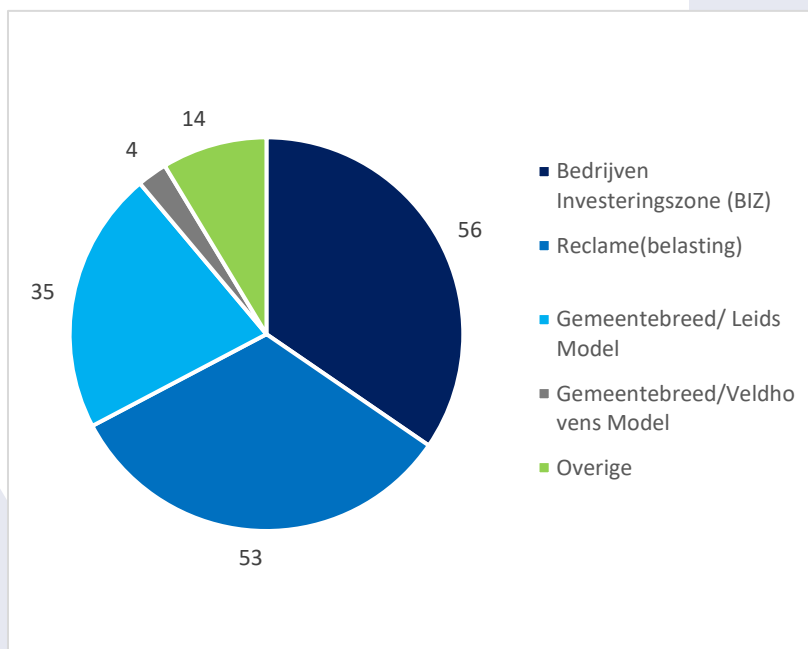
4. Ondernemersfondsmodellen

Er bestaan diverse modellen ondernemersfondsen. Deze modellen verschillen van elkaar op heffingsgrondslag, geografische afbakening en regels voor het bepalen van het draagvlak en het soort bestedingen.

Uit de inventarisatie blijken de meest gebruikte modellen te zijn de Bedrijven Investeringszone (BIZ), het ondernemersfonds gebaseerd op reclamebelasting en het gemeente brede Leidse model, die respectievelijk door de gemeenten 56, 53 en 35 keer genoemd zijn. Ofwel (34,6%), (32,7%) en (21,6%).

Uit de praktijk van CLOK hebben wij het idee dat het aantal ondernemersfondsen per model verandert. Bedrijven Investeringszones worden minder populair omdat ondernemers vinden dat het te veel rompslomp met zich meebrengt: het kost veel tijd en energie om mede-ondernemers te overtuigen van het belang, het brengt lastige discussies met zich mee. Gemeente brede fondsen (Leids model) zullen om die reden populairder worden.

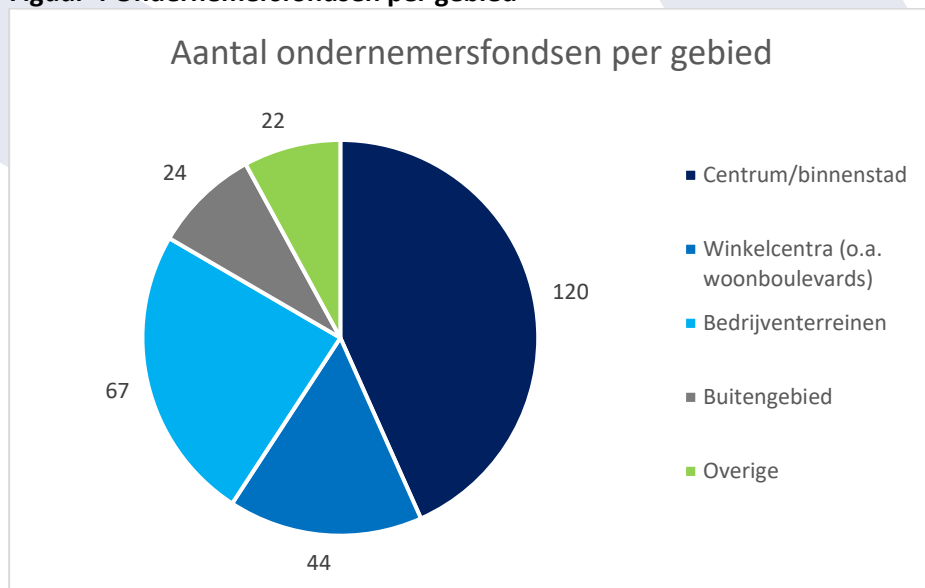
Figuur 3 Aantal ondernemersfondsen per model

5. Ondernemersfondsen per gebied

In de centrumgebieden (binnensteden) zijn de meeste fondsen actief: 120 in aantal ofwel 43,3%. Op ruime afstand volgen de bedrijventerreinen waar 67 fondsen (24,2%) activiteiten ontplooiën. In winkelcentra, waaronder meubelboulevards functioneren 44 ondernemersfondsen (15,9%). In het buitengebied zijn slechts een beperkt aantal fondsen actief (24 ofwel 8,7%)

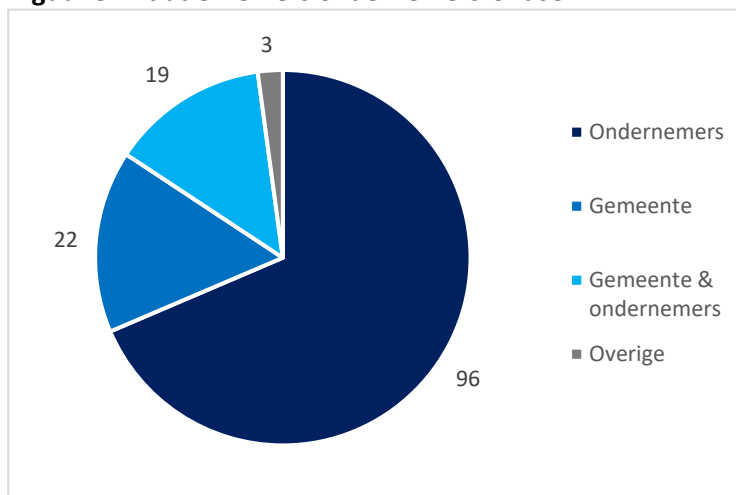
Figuur 4 Ondernemersfondsen per gebied

6. Initiatiefnemer ondernemersfondsen

Uit figuur 5 blijkt dat bij het overgrote deel van de ondernemersfondsen ondernemers het initiatief tot oprichting hebben genomen: 96 (ofwel 69%). Bij 22 fondsen (16%) hebben gemeenten het voortouw genomen. Ondernemers en gemeenten hebben bij 19 fondsen (14%) gezamenlijk het initiatief genomen.

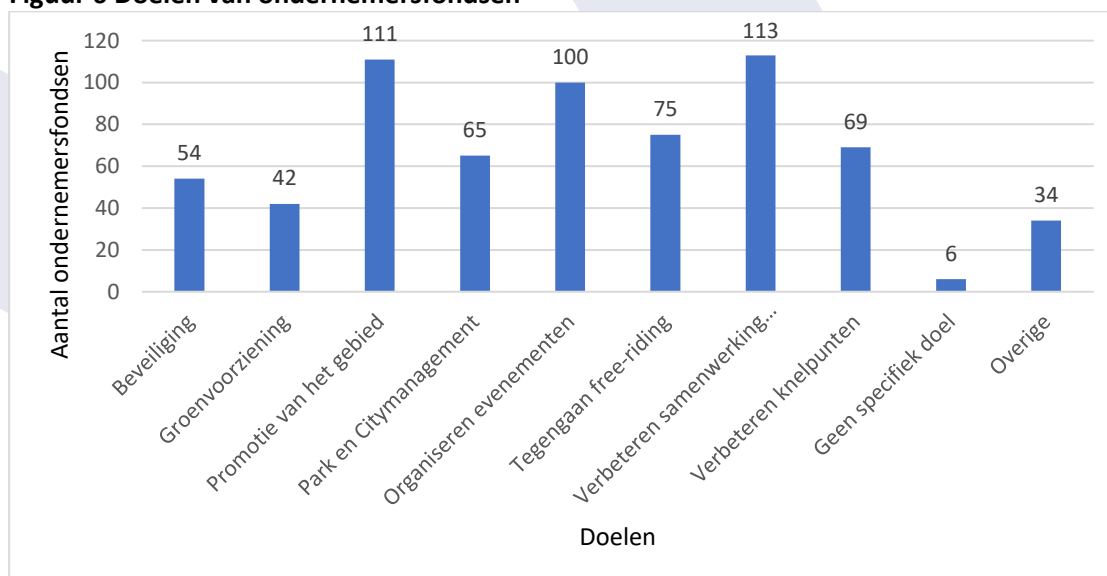
Figuur 5 Initiatiefnemers ondernemersfondsen

7. Doelen van ondernemersfondsen

Ondernemersfondsen hebben vaak meerdere doelen waaraan zij werken. De top drie van meest genoemde doelen bestaat uit verbeteren samenwerking tussen ondernemers (113), promotie van het gebied (111) en organiseren van evenementen (100). Samen nemen zij bijna de helft (48%) van alle aangevinkte doelen voor hun rekening. Dit is logisch gezien het feit dat het gros van de ondernemersfondsen uit deze inventarisatie actief is in het centrum/binnenstad. Op grote afstand volgen tegengaan freeriding, verbeteren knelpunten en park en citymanagement, respectievelijk 75, 69 en 65 keer genoemd (samen 31%). Onder overige doelen valt een brede waaier aan doelen. Verduurzamen wordt een aantal keren genoemd, evenals het stimuleren van de lokale economie. De rest van de overige doelen zijn eenlingen.

Figuur 6 Doelen van ondernemersfondsen

De doelen van ondernemersfondsen zijn vaak afhankelijk van de locatie: binnenstad, winkelcentra buitengebied, bedrijventerreinen en gehele gemeente. Ondernemersfondsen in binnensteden richten zich vooral op de promotie van het gebied en het organiseren van evenementen.

De op bedrijventerreinen werkzame fondsen hebben als belangrijkste doel de beveiliging van het terrein. Daarnaast zijn belangrijke doelen het verbeteren van de samenwerking en parkmanagement.

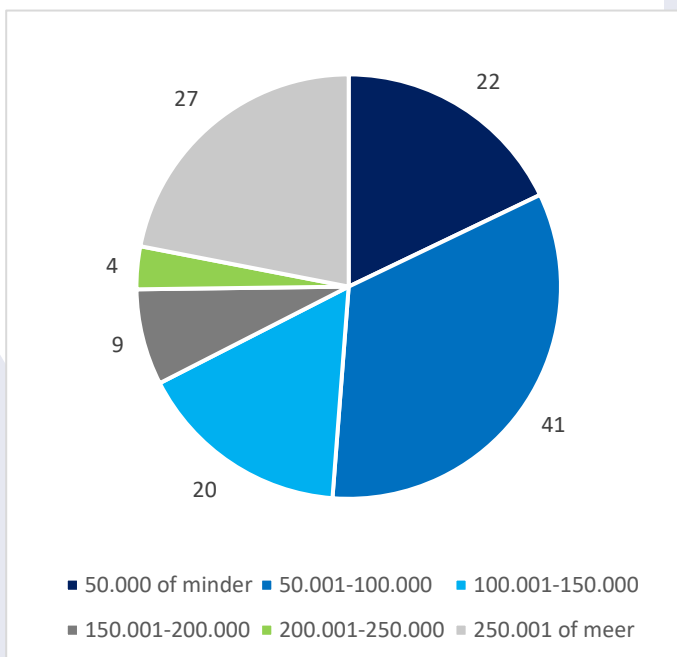
Groenvoorziening wordt door ondernemersfondsen op zowel bedrijventerreinen als in binnensteden relatief vaker tot doel gesteld dan op andere locaties. Al hebben winkelcentra er ook de nodige aandacht voor. Voorkomen van free-riding is bij fondsen op alle locaties een belangrijk doel.

8. Budget en financiering van ondernemersfondsen

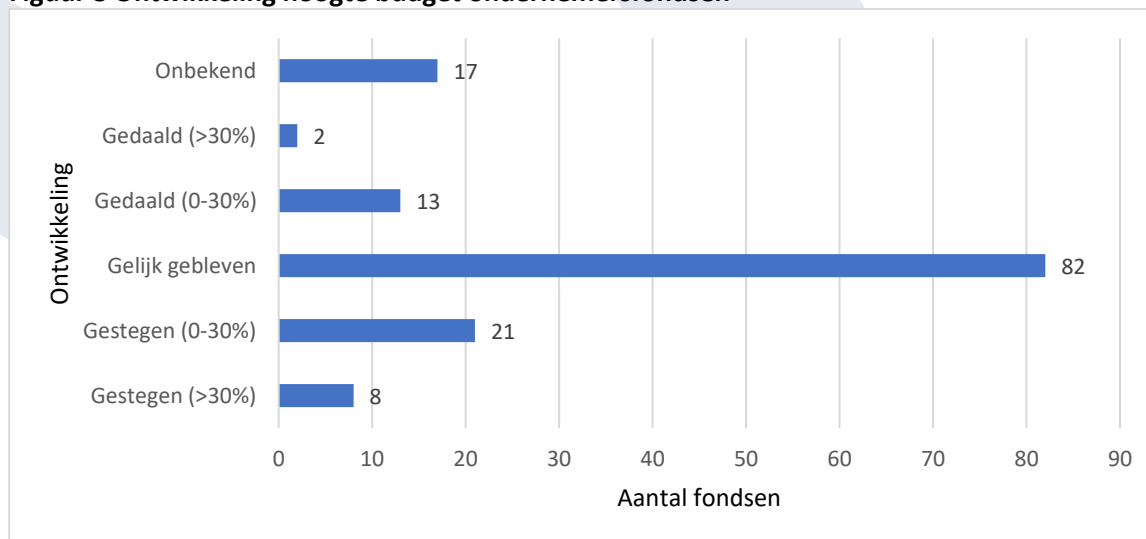
Wat hebben de ondernemersfondsen aan budgetten ter beschikking om hun doelen te realiseren? 41 fondsen (33,3%) hebben tussen 50.000 en 100.000 euro per jaar ter beschikking. Gevolgd door de groep met een budget van 250.000 euro of meer (27 fondsen ofwel 21,9%). Een groep van 22 fondsen (17,9%) heeft minder dan 50.000 euro jaarlijks te besteden. Bij elkaar hebben de ondernemersfondsen uit het onderzoek 34.500.000 euro te besteden. Budget voor heel Nederland schatten wij op zo'n 70 miljoen euro in 2020.

Hoe heeft het budget van de ondernemersfondsen zich sinds 2018 ontwikkelt? Uit figuur 8 blijkt dat bij ruim de helft van de fondsen (57%) het budget gelijk is gebleven. Bij zo'n 20% is het budget toegenomen en 10% heeft te maken gehad met een daling.

Figuur 7 Het budget van de ondernemersfondsen

Figuur 8 Ontwikkeling hoogte budget ondernemersfondsen

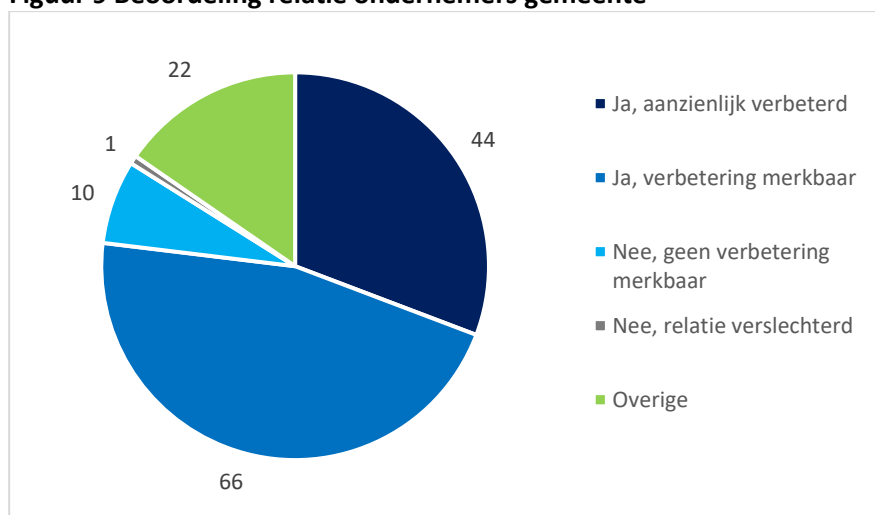
Ondernemersfondsen worden op verschillende manieren gefinancierd. Dat gebeurt via het instrument van een Bedrijven Investeringszone (BIZ), via een gemeente breed model (Leids of Veldhovens model) en via reclamebelasting. Dit zijn de belangrijkste en meest gebruikelijke vormen.

Overige modellen zoals verplichte deelname door bijdrage bij grondaankoop is opgenomen onder de categorie overig. Hoe ondernemersfondsen gefinancierd worden staat al in figuur 3. Van de 143 gemeenten dragen 85 gemeenten (59%) niet financieel bij aan een ondernemersfonds, 58 gemeenten (41%) doen dat wel.

9. Relatie ondernemers gemeente

Is de relatie tussen gemeente en ondernemers hechter geworden sinds instelling ondernemersfonds?

Figuur 9 Beoordeling relatie ondernemers gemeente

De overgrote meerderheid (76,9%) van de respondenten is van mening dat de oprichting van het ondernemersfonds geleid heeft tot een verbetering van de relatie tussen de ondernemers en de gemeente. Onder overige beoordelingen wordt het meest genoemd 'de relatie was goed en is goed' (7 keer). Ook genoemd in het ene gebied/kern goed in de andere niet goed (3 keer).

9. Samenvattend

- In 143 gemeenten zijn ondernemersfondsen actief. In 87 gemeenten (60,8%) functioneert één fonds, in 31 gemeenten (21,7%) functioneren er 2 en in 25 gemeenten zijn 3 of meer fondsen (17,5%) actief.
- In 66 gemeenten is geen enkel ondernemersfonds actief. Redenen: geen draagvlak, in oriëntatiefase, nooit een initiatief genomen om tot een ondernemersfonds te komen.
- CLOK schat het totaal aantal ondernemersfondsen in Nederland in tussen de 480 en 500.
- In totaal zijn in de responderende gemeenten 248 ondernemersfondsen opgericht.
- Bedrijven Investeringszone is het meest gebruikte ondernemersfondsmodel (56 in aantal, 34,6%), gevolgd door fondsen op basis van reclamebelasting (53, 32,7%) en fondsen op basis van het gemeente brede Leidse model (35, 21,6%).
- De meeste ondernemersfondsen zijn actief in het centrumgebied/binnenstad (120, 43,3%). Op bedrijventerreinen functioneren 67 (24,2%) fondsen en 44 (15,9%) in winkelcentra.
- In veruit de meeste gevallen hebben ondernemers(verenigingen) het initiatief genomen tot oprichting van een ondernemersfonds (69%). Bij 16% van de oprichtingen heeft de gemeente het initiatief genomen en bij 14% ondernemers en gemeente samen.
- De meest genoemde doelen voor ondernemersfondsen zijn: verbeteren samenwerking tussen ondernemers (16,9%), promotie van het gebied (16,6%) en organiseren van evenementen (14,9%).

- Belangrijkste doelen in centrumgebieden zijn promotie van het gebied en het organiseren van evenementen. Op bedrijventerreinen is het belangrijkste doel beveiliging van het terrein.
- De hoogte van het te besteden jaarlijkse budget van ondernemersfondsen varieert. Een derde van de fondsen heeft tussen 50.000 en 100.000 euro te besteden. Zo'n 22% beschikt over een budget van 250.000 euro of meer.
- Het totale budget dat de ondernemersfondsen uit het onderzoek ter beschikking staat bedraagt € 34.500.000.
- CLOK schat voor heel Nederland de hoogte van het budget dat ondernemersfondsen te besteden hebben rond de 70 miljoen euro.
- Tussen 2018 en 2020 is bij 57% van de fondsen het budget gelijk gebleven. Bij 20% is het gestegen en bij 10% gedaald.
- Door de oprichting van een ondernemersfonds wordt de relatie tussen ondernemers en gemeente door de overgrote meerderheid als (aanzienlijk) verbeterd beoordeeld.